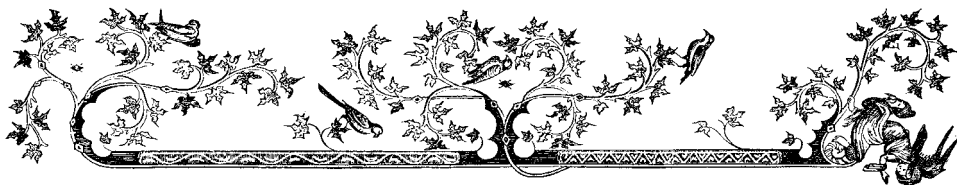


## XIII SKYRIUS



1.

**N**ebuvo dienos, kad Vulfas neprisimintų karalienės Mortos. Tiesą sakant, grįždamas iš Rygos, jis apie nieką daugiau ir negalvojo.

„Morta nužudyta“, – vis sukosi jam galvoje, ir jaunuolis karštligiškai gniaužė kumščius. Ji buvo jam tarsi motina, lyg šviesulys pagoniškame ir laukiniame krašte. Kartais jaunas prūsas išsigąsdavo savo meilės Mortai. Jai mirus, jausmai prasisiveržė tokia audringa banga, kad jaunuolis net susimąstė, ar ši meilė nėra nuodėminga. Ilgainiui suvokė, kad ne kūniškas potraukis, o dvasinė bendrystė jungė jį su karaliene.

Deja, kad ir kaip suko galvą, jaunas prūsas nežinojo, ką kaltinti dėl šios netekties. Priešų turi visi ir visada, ypač karalienė. Morta buvo aktyvi valdovė, tvirta jos nuomonė ir parama Bažnyčiai daug kam nepatiko. Tuo labiau netrūko ir Mindaugo sugulovių, kurios naiviai tikėjosi užimti karalienės vietą. Tačiau kas iš jų turėjo galimybių gauti geltonųjų dulkių?

Šie iš Šventosios Žemės patekę milteliai nebuvo itin plačiai naudojami krikščioniškame pasaulyje. Žarnynui valyti vienuolynuose dažnai rasdavo paprastesnių ir lengviau gaunamų priemonių. Rygoje šių vaistų, lengvai tampančių nuodais, buvo užsilikę dar nuo krikščionių atsikraustymo į šią žemę laikų. Vulfas girdėjo pasakojant, kad vienas riterių atsigabeno dideles geltonųjų dulkių atsargas. Jos jam buvo atitekusios kaip karo grobis iš žygio Šventojoje Žemėje. Kadangi nedideles valdas gimtojoje Saksonijoje riteris buvo praradęs, tad ir vežiodavosi visą turtą. Pagonių žemės buvo paskutinė jo stotelė. Geltonųjų dulkių čia niekas nepirko, todėl šį turtą atidavė prie Dauguvos įsikūrusiems vienuoliams.

Pagonims ta priemonė nebuvo žinoma. Vulfas šiuose kraštuose gyveno jau seniai ir nė karto nebuvo matęs ar girdėjęs, kad kriviai, kunigaikščiai, juolab paprasti žmonės ją naudotų. Smūgis durklu, kirviu ar kalaviju buvo kur kas paprastesnis būdas susidoroti su priešū.

„Ordinas?“ – šmėkštelėjo Vulfo galvoje, tačiau tuo jaunas prūsas sunkiai galėjo patikėti. Jiems nebuvo jokio tikslo žudyti bene vienintelę tikrą savo šalininkę Mindaugo aplinkoje. Tad beliko vyti šią mintį šalin ir toliau sukti galvą ieškant nelaimės kaltininko.

Vulfas net keletą kartų buvo beatmetęs nužudymo versiją.

„Jei nėra žudiko, nėra ir nužudymo?“ – svarstė jaunas prūsas. Tačiau, prisiminus senojo bičiulio ir mokytojo vienuolio Hainso pasakojimą apie geltonųjų dulkių poveikį, abejonės dingdavo. Jis savo akimis matė karalienės lavoną, paplūdusį kraujais – jokia liga negalėjo to padaryti.

Dar porą savaitių po to, kai grįžo iš Rygos, Vulfas kamavosi mėgindamas atsakyti į šiuos nelengvus klausimus, tačiau ilgai gyvenimo rutina jį įsuko. Tai, kad valdovas jo dar neišvijo, reiškė, jog Mindaugas to nepadarys ir ateityje. Karalius turbūt svarstė, kaip galima būtų panaudoti krikščionį prūsą. Dienų dienas Vulfas sėdėdavo ant Vorutos kalvos šlaito ir iš medžio droždavo kryželius, šventųjų figūrėles. Gražios vasariškos dienos taip pat leido į saulę išnešti šventąsias knygas, kurias Vulfas mielai skaitydavo. Tik vakarais ir naktimis, parslinkęs už Vorutos sienų, prūsas vėl grįždavo prie nesibaigiančių dvejonių ir diskusijų su savimi dėl Mortos mirties.

Praleidęs dar vieną bemiegę naktį, Vulfas pakilo iš guolio ir, susirinkęs savo daiktus į krepšį, kaip ir kasdien, nužingsniavo į virtuvę. Gerosios virtuvės šeimininkės Viltės pamaitintas, patraukė į savo nuolatinę darbo vietą. Nuo pilies sienų Vulfą stebintys sargybiniai garsiai juokavo, jog pietiniame šlaite greitai nebereikės kasti apsauginio griovio, nes Vulfas savo šikna išsėdės tokio dydžio skylę, kad joks priešas neišlips.

Nekreipdamas į pašaipas jokio dėmesio, jaunuolis klestelėjo į savo įprastą vietą ir, išsitraukęs rankdarbius, ėmė drožinėti.

Gal nemiegota naktis, o gal įkvėpimo stoka trukdė Vulfui susikaupti. Šventojo Rašto skaitymas taip pat negelbėjo, tad vaikas nusprendė duoti peno kojoms. Susirinkęs daiktus, persimetė krepšį per petį ir nužingsniavo girios link.

Vaikščiodamas Vulfas nejučia atsidūrė šalia kelio, jungiančio Vorutą ir Šventąją girią. Pagalvojęs, kad pakaks klajonių, jaunuolis nusprendė šiuo keliu grįžti į pilį. Jautėsi kiek nusikamavęs, be to, nemiegota naktis darė savo. Tad jau dabar svajojo, kaip kris į patalus ir užmigs.

Jaunuolis buvo bežengias į kelią, kai išgirdo žirgo kanopų caksėjimą. Garsas sklido nuo Vorutos pusės, ir Vulfui pasidarė smalsu, kas čia kur susirošė. Vaikas šoko atgal į šalikelę ir, stryktelėjęs keletą žingsnių į miško gilumą, pasislėpė už plačios eglės. Garsas pamažu artėjo, žirgo kanopos ritmiškai ir lėtai trinkėjo į žemę.

Jaunas prūsas dar labiau prisiglaudė prie eglės kamieno. Suprato kvailai darantis – juk Vorutoje jis buvo visiškai saugus, ir niekas kitas, išskyrus Mindaugo žmones, čia klaidžioti negalėjo.

„Elgiuosi lyg mažas berniukas, ieškantis, kuo save pralinksinti“, – pamanė jis. Diena iš dienos drožinėdamas ir skaitinėdamas Šventąjį Raštą Vulfas pasiilgo šniukštinėjimo ir intrigu, kuriose, Mortai gyvai esant, jaunuolis maudėsi. Tad dabar išsikėlė užduotį praskaidrinti liūdnokas savo dieneles.

Žirgo kanopų caksėjimas artėjo, Vulfas jau galėjo įžiūrėti raitelio kontūrus ir po akimirkos jį atpažinti.

„Žvyklis, – Vulfas atpažino Mindaugo sargybos viršininką. – Na ir kur tu, balandėli, trauki?“

Vyras tingiai lingavo balne ir nerūpestingai žvelgė į kelią. Jis buvo vienplaukis, be apsiausto, o vėjyje besiplaikstančios durtinio rankovės rodė, kad ir žiedmarškės Žvyklis nevilkejo. Panašu, jo kelionės tikslas visiškai čia pat, tad Vulfas, vedamas to paties nuotykių troškulio, nusprendė vyrą pasekti.

Praleidęs Žvyklį šiek tiek į priekį, jaunuolis lyg šešėlis ėmė slinkti mišku raiteliui iš paskos. Vulfas beveik be garso gana greitai žengė girios paklotu. It ungurys vandenyje, jis nebyliai skynėsi kelią pro krūmus, žemai nukarusias eglių šakas. Ritmingas žirgo kanopų caksėjimas ir kartkartėmis tarp girios žalumos

švystelėjantis Mindaugo sargybos viršininko siluetas rodė, kad Vulfas neatsilieka.

Jaunuolio kvėpavimas dažnėjo, o ausyse žirgo kanopų caksėjimą keitė garsūs it Rygos bažnyčios varpas širdies dūžiai. Vulfas sustodavo ne tiek atsikvėpti, nubraukti nuo veido prakaito ir jį apspitusių uodų, kiek nurimti ir išgirsti, ar Žvyklis vis dar yra ant kelio.

Sunkiai alsuodamas Vulfas priklaupė. Giliai įkvėpęs ir lėtai iškvėpęs, įsiklausė. Nekreipdamas dėmesio į nosin lendančius uodus ir muses, jaunuolis girdėjo silpstantį širdies šokį, tačiau gerai pažįstamas kanopų bildėjimas nepasiekė ausų. Vyrukas sustingo ir įtempė ausis, tačiau negirdėjo nieko. Tarsi gyvatės įgeltas stryktelėjo ir susikūprinęs užšoko ant nuvirtusios pušies. Labai atsargiai tiesdamasis, per miško lapiją stengėsi įžiūrėti kelią.

„Jis dingio!“ – nustėręs pamanė Vulfas. Net ir vaikui tai būtų ženklas, kad užtenka vaikyti šešėlius ir metas nutraukti šį žaidimą. Tačiau prūsas taip įniko, kad nesirengė sustoti. Jis tarsi lūšis, pilvu beveik liesdamas samanas, nukrypavo prie keliuko.

„Gal jis išgirdo, kad yra sekamas, ir nusprendė patykoti?“ – Vulfą perskrodė mintis. Tai turėjo būti dar vienas pavojaus signalas jam, nes neatsakingai elgdamasis galėjo prisišaukti bėdą. Žvyklis nebuvo linkęs klausinėti žmonių, kurie jį seka. Vulfas buvo girdėjęs, kad Mindaugo sargybos viršininkas yra nudėjęs ne vieną tokį drąsuolį.

Tačiau pagautas aistros, jaunuolis ir toliau nesirengė sustoti. Gulėdamas pakrūmėje, įdėmiai apžvelgė kelią, kad suprastų, kurioje vietoje yra.

„Visai netoli Šventosios girios... – nuo veido valydamasis skruzdėles, mąstė Vulfas. – Kur jis dingio?“

Tarsi atsakymas į klausimą, kitoje keliuko pusėje lūžo sausa šaka, ir tyliai sužvengė žirgas. Lyg plėšrūnas, į kampa įspraudęs grobį, Vulfas šyptelėjo ir perbėgo į kitą keliuko pusę. Žvyklio vietą išduodantys garsai sklido iš miško gilumos prūso kairėje, tad vaikinai, nieko nelaukdamas, nuinguriavo ta kryptimi. Suprasdamas, kad labai toli Žvyklis negalėjo nueiti, Vulfas vis

atsargiau statė kojas ir įdėmiau klausėsi bei stebėjo miško tankmę. Jo dėmesį patraukė didžiulė eglė, pusiau perskelta žaibo.

Žirgo prunkstelėjimas užklupo Vulfą netikėtai ir jis, pyktelėjęs, kad užsispoksojo į didžiulį nuodėgulį, lyg strėlė nėrė po artimiausiu krūmu. Atsidūręs nedidelėje lomoje ir dengiamas krūmo, prūsas ir negalėjo tikėtis geresnės priedangos. Tiesa, visai šalia buvo skruzdėlynas, ir dabar jaunuolį apspito tūkstančiai darbščiųjų miško darbininkių. Netrukus žirgo kanopos ir gyvulį vedančio vyro kojos mynė minkštu samanų kilimu ir sustojo. Jie buvo taip arti, kad jei Vulfas būtų norėjęs, lengvai būtų pasiekęs juos ranka.

„Būtų visai smagu čiupti Žvykliui už kojos“, – pamanė jaunuolis, tačiau, prisiminęs Mindaugo sargybos viršininko požiūrį į tokius pokštus, atsisakė šios minties. Juolab kad Vulfui pasirodė keista, jog šis atrėpliojo į tokią nuošalią vietą.

Kystelėjęs pusę galvos iš lomos, jaunuolis per krūmų šaknų ir šakų raizgalynę vėl matė žirgo ir Žvyklio kojas. Panašu, kad vyras pririšo žirgą prie šalia augančios pušies ir nužingsniavo sudegusios eglės link. Žengęs keliolika žingsnių, sustojo ir atsainiai atsirėmė į apanglėjusią medį. Akivaizdžiai kažko laukė, Vulfui pasidarė dar įdomiau.

Ilgai netrukus dešinėje pasigirdo nerūpestingas traškesys, ir, prasiskleidus plačiaskarės eglės šakoms, Žvyklio link žengė Visgirda. Pilkas krivio apdaras buvo aplipęs kankorėžiais ir šakelėmis, tad senolis drabužį mėgino nusipurtyti.

– Garbė dievams, – plačiai išsišiepęs pirmas pakalbino krivį Žvyklis.

– Tebūnie... – piktai burbtelėjo Visgirda, iš pražilusiu plaukų ir krūtinę siekiančios barzdos traukdamas visokias miško gėrybes. – Kodėl negalime susitikti Šventojoje girioje? Kodėl krivis turi brautis per girią lyg koks piemuo?

– Atleisk, išmintingasis Visgirda, tačiau turime būti atsargūs, – atlidžiai paaiškino vyras. – Jei kas mus pamatytų drauge, kiltų nereikalingų klausimų.

– Kas pamatys? – dar pikčiau dėbtelėjo krivis. – Briedžio ar zuikio klastos bijai? Aš senas žmogus, ir...

## 9.

Žvyklys kiek susierzino, tik to neparodė.

– Išmintingasis krivi, ar galėtume eiti prie reikalo? – nulenkęs galvą, paprašė jis. – Mano tarnyba reikalauja būti pilyje, būtų negerai, jei karalius manęs pasigestų.

Visgirda nieko neatsakė, tik murmeldamas priėjo prie sudegusio medžio ir, abiem rankom pasirėmęs ant krivulės, nugara prigludo prie kamieno.

– Atnešei? – žvelgdamas į girios gilumą, paklausė krivis.

Žvyklys plačiai išsišiepė ir iš po drabužių ištraukė skimbčiojantį maišelį.

– Dovana dievams ir jo ištikimam tarnui...

– Dievai patenkinti, – bejausmiu balsu atsakė Visgirda. – Aukštas tik paskata, o ne tikslas. Tikėjimas pavojuje.

– Esame dėkingi už tavo pagalbą, – pridūrė Žvyklys. – Ypač prisimenant karalienę...

Vulfui užėmė kvapą, jis sustingo, tarsi strėlė būtų pervėrusi jaunuoliui krūtinę.

– Vargšė moteris... – Visgirdos veidas susiraukė, lyg būtų atsivėrusi sena žaizda. – Bet kitos išeities nebuvo...

– Taip, krivi, nebuvo, – karštai pritarė Žvyklys. – Ji buvo tikėjimo priešė ir trukdė valdovui – pagaliau Mindaugas ėmėsi ginklo prieš krikščionis, o jos intrigos vėl galėjo viską sugriauti...

Visgirda tik mostelėjo ranka.

– Dievai viską mato, nereikia teisintis. Svarbu, kad gyviesiems jokių klausimų nekiltų...

– Būk ramus, krivi, – kreivai vyptelėjo Žvyklys. – Jau ir vandens nemažai nuo to laiko nutekėjo. O kas čia klausinės? Nuodai juk iš karaliaus skrynios.

Vulfas nebegirdėjo, kaip vyrai greitai atsiveikino ir išsiskirstė. Prūsas dar beveik valandą gulėjo po krūmu, plačiai išplėtęs akis, negalėdamas patikėti tuo, ką tik išgirdo.

„Karalius... Karalius... Tai padarė karalius“, – tarsi degančios skiedros, šie žodžiai suko ratus jo galvoje.

Jaunutė mergina, nešina dviem kibirais, žingsniavo upės link. Jau dvi savaites ji priklausė dievams. Kriviui Visgirdai ją išventinus į vaidilutes, baigėsi nerūpestingas gyvenimas. Teko palikti paikus pašnekesius su draugėmis, vargu ar kada ji pamatys mažąjį broliuką. Ir viskas dėl tos prakeiktos vilkų medžioklės pavasarij. Jos tėvas, kaip ir kiti Vorutos vyrai, džiugiai atsiliepė į valdovo raginimą prisidėti prie smagios pramogos. Juolab kad užmokestis vilkenomis viliojo – joms tikrai atsirastų vietos butyje. Tačiau viskas pakrypo ne taip, kaip tikėtasi. Drauge su kitais varovais varydamas vilkus, merginos tėvas užsimiršo, kad reikalų turi ne su elniais, o su plėšrūnais. Vyru, neatsargiai išsiveržusiam į priekį, vilkai šios klaidos neatleido ir akimirksniu sudraskė. Taip šeima neteko maitintojo. Žuvusiojo brolis krito dar vidaus kare tarp Mindaugo ir Tautvilo, o kitų giminių šeima neturėjo. Kurį laiką motina mėgino naštą nešti viena, bet netrukus tapo akivaizdu, kad šeimai reikia pokyčių. Mažasis sūnelis dar neturėjo nė šešerių, tad savimi pasirūpinti negalėjo, o duktė – jau keturiolikmetė. Vestuvėms per jauna ir neturtinga, o darbui amžius jau tinkamas. Dėl to sprendimo laukti ilgai neteko, ir štai ji tapo vaidilute.

Darbas buvo nelengvas, tačiau mergina džiaugėsi bent tuo, kad kalbos apie krivį nepasitvirtino. Buvo kalbama, kad Visgirda jaunas vaidilutes išnaudoja kūniškiems gaiduliams tenkinti. Tiesa, naujosios dievų tarnaitės niekas nelietė.

– Tos kalbos – melas arba krivis jau ne vyras, – per vieną naktinį pasišnibždėjimą su kita naujoke išgirdo mergina.

„Turbūt ji teisi, – tada pamanė. – Krivis taip gražiai kalba apie dievus, turi būti geras žmogus. Be to, toks senas, kad jam prireikia pagalbos užlipti į Alkos kalną. Ką jau kalbėti apie guolio reikalus.“

Tai prisiminusi mergina tyliai sukriženo. Tarsi dievų bausmė už nepagarbias mintis apie krivį – staiga prakiuręs dangus.